

Слађана Петровић Симић,

дипл. инж. информатике

Мајка четворогодишњег детета, Крагујевац

ИНКЛУЗИЈА ИЗ УГЛА РОДИТЕЉА - НЕВИДЉИВА ДЕЦА

Да ли сте, када сте били дете, познавали неко дете које не види, или дете које не чује, или дете које не говори, или дете које је парализовано, или дете које је имало било какав деформитет, или дете које је другачије? Да ли сте се играли са тим дететом? Да ли сте знали да постоје таква деца?

Док сам ишла у основну школу сусретала сам комшиницу како у колицима гура два дечака, близанца, мало млађа од мене. Сазнала сам од маме, да су парализовани од рођења, да иду у специјалну школу, и да су одлични математичари и физичари. Мени, као детету, није било јасно зашто они не иду са нама у школу? Па, они само не могу да раде физичко! Нисам разумела, а нико ми није ни објаснио да у „обичној“ школи није могуће ући у инвалидиским колицима. Сусретала сам и децу из Школе за децу са оштећеним слухом, јер је она у близини нашег насеља, и осећала сам се некако искључена из њиховог света и било ми је жао што не знам њихов „тајанствени“ језик знакова. Али, другу децу нисам виђала нити сам знала каква деца постоје. О Дауновом синдрому сам учила из биологије у средњој школи, за аутизам сам чула када је рекламиран филм „Кишни човек“. Али другу децу нисам виђала. То су била невидљива деца.

Децу са различитим тешкоћама у развоју упознала сам тек када се моје дете нашло међу њима. Моје дете се развијало типично као и друга деца, али није проговорило „на време“. Проблем смо уочили нешто после друге године. Већи нам је проблем био што је он свако своје незадовољство изражавао ударањем главом. Дијагноза: „Дисхармоничан развој“ и „Первазивни развојни поремећај ин обс“ (ПРП ин обс). Ова скраћеница означава „елементе аутизма“, а ово „ин обс“ значи да „дијагноза није потврђена“, и да дете треба посматрати у дужем временском периоду. На узрасту од 2 године и 7 месеци, наш син је процењен као да има 15 месеци.

У првобитним „лутањима“ од лекара до лекара, од дефектолога до дефектолога, сусрели смо се са разним мишљењима.

Једно је било: „Немогуће да поремећаји нису постојали пре друге године и да нису

примећени“, да треба ја , као мајка, „да напустим посао, да седим код куће, накључам дете лековима за смирење, да га храним и да му пресвлачим пелене, да вежбам и радим са њим“, али да он... „никада неће остварити контакт са децом, да неће научити да једе сам, да неће научити да тражи ношу“... и тако даље, и тако даље. Нисам послушала тај савет. Нисам желела да моје дете буде невидљиво дете. Ја сам знала да моје дете већ много тога зна и да може више од тога, само да ми треба помоћ правог стручњака.

И ишла сам даље.

Послушала сам неке друге људе. Оне који су рекли да је права „терапија“ за моје дете да буде у вршњачкој групи, да се дружи са својим обичним, просечним, вршњацима, и да му се ту омогући да развија и своје индивидуалне способности, да ради оно што најбоље зна и уме, и да у томе напредује. Наравно да треба да иде и на вежбе код соматопеда, олигофренолога, логопеда, и код психолога, да би превазишао и оне проблеме које има, али *су вршњаци они који су кључни за социјализацију и прилагођавање групи – друштву*. Колико знам, сваки родитељ, када уписује дете у школу гледа да му дете буде не само код “бољег” учитеља него и са „бољим ђацима“. Мислим да не постоји “бољи” и “гори” учитељ – сваки учитељ или учитељица, који воле свој посао и децу, су најбољи. Жеља родитеља је да им дете буде у одељењу „бољих“ ђака, јер очекују да то „повуче“ њихово дете - да буде још боље.

Моје питање је: да ли од “невидљиве деце“ желимо да створимо „невидљиве људе“? Да ли ће деца са тешкоћама у развоју кад одрасту, да живе у неком другом свету, са неким другим људима, или треба да науче да живе у овом нашем обичном, суровом свету, просечних људи? Да ли ми, зато што нисмо научени како да се понашамо према људима са тешкоћама у развоју или инвалидитетом, треба да занемаримо њихово постојање? Стално се говори о некој толеранцији: националној, расној, верској, политичкој... Треба прихватити да смо сви различити и да треба да живимо заједно, да прихватимо једни друге онакве какви јесмо. *Мислим да је инклузија пут ка остваривању тог сада назиглед неостваривог сна: хуманог друштва*. Инклузија од вртића па кроз цео живот.

Неке резултате инклузије, после годину и по дан похађања вртића, већ видим на свом детету: у говору користи пар речи (мама, тата, дај, 'ајде, јао); кад је потребно - сам узима ношу; самосталнији је у храњењу и облачењу иако не у потпуности или не онолико колико ми желимо. Покретима тражи оно што му треба, показује или сам узима ако може да дохвати. Много тога зна и разуме, и сваки дан нас изненади нечим новим. Још увек не говори, али и много ређе удара главом – само кад је баш много љут, и кад не може да нам на

други начин докаже да је жестоко против нечега. Сигурнији је у себе, и зна шта хоће, мада ми нисмо увек способни да га разумемо. У вртићу има своју асистенткињу, која му помаже у осамостаљивању, и која са њим ради по индивидуалном образовном плану. То значи да он са децом учествује у оним активностима у којима може да учествује: склапање слагалица, коцкица, цртање.... Док они уче песмице или приче, пошто не говори он ради са асистенткињом оно што воли и што најбоље зна и уме. У вртићу, девојчицама дозвољава да га мазе и љубе, и хоће и он њих да помази. Има три другарице-обожаваатељке којима је стално окружен и неколико пута им је чак пружио и играчку. Децацима не дозвољава да га дирају, и за сада заузима ратоборан став према њима.

И још нешто: нисам против специјалних школа. Увек ће бити деце којој ће бити боље или пријатније у специјалној школи, али инклузија даје могућност избора, уз препоруку интерресорне комисије. Инклузија даје више шанси да се донесе права одлука шта је за дете најбоље, у којој средини и уз какву све подршку ће најбоље исказати своје могућности и развити своје таленте. Осим тога, специјалне школе постоје само у великим градовима, а деца из мањих места морају да буду смештена у интернат школе. Шта значи одвајање седмогодишњег детета од породице која, на пример, због своје материјалне ситуације може да га посећује тек једном у месец дана? А после завршетка школске године, дете се враћа у своје мало место, где је до тада било “невидљиво” дете.

Да је тешко – тешко је. Тешко је и деци, и родитељима и учитељима, и васпитачицама, и наставницима, али СВИ морамо да УЧИМО ЦЕО ЖИВОТ.

Не морамо све да знамо, али морамо да учимо, и да се прилагођавамо. Потребно је да постоји сарадња свих оних који су укључени у овај процес: РОДИТЕЉА, ВАСПИТАЧА (учитеља, наставника, васпитача), и СПЕЦИЈАЛНИХ ЕДУКАТОРА.

И мислим да се цела прича о инклузији своди на одговор на питање: „Да ли желимо, или не желимо, на томе да радимо?

ОНИ КОЈИ НЕ ЖЕЛЕ ИНКЛУЗИЈУ – НАЋИ ЋЕ ИЗГОВОР, А ОНИ КОЈИ ЈЕ ЖЕЛЕ - НАЋИ ЋЕ НАЧИН ДА ЈЕ ОСТВАРЕ.